

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

HYDROPE PECTORIS SACCATO.

QUAM

PRAESIDE

D. IOANNE HENRICO SCHVLZE

MEDICINAE ELOQVENTIAE ANTIQVITATVM ET
PHILOSOPHIAE PROFESSORE PVBLICO

ORDINARIO

ACADEMIARVM IMPERIALIVM NATVRAE CVRIOSORVM
ET PETRIPOLITANAE VT ET REGIAE SCIENTIA-
RVM SOCIETATIS BEROLINENSIS

SODALE

PRO SVMMIS IN ARTE MEDICA

HONORIBVS

ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBVS

MORE MAIORVM RITE OBTINENDIS

At d. April. MDCCXLII.

PVBLICE DEFENDET

A V C T O R

ANTONIVS SENGER.

HAMMONIA GVESTPHALVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Litteris IOAN. CHRIST. HILLIGERI, Acad. Typogr.

hol. spec.

89,34

mbi spec 1772

DISSERTATIO IN PRAESIDIUM

DE

HYDROPE RECTO
RIS SACCATO.

QUAM

PRAESIDE

D. JOHANNI HENRICO SCHULZE

MEDICINAE PUBLICAE ANATOMIAE ET

PHILOSOPHIAE PROFESSORI PUBLICO

ORDINARIO

ACADEMIARUM IMPERIALIUM NATURAE HISTORIAE

ET PETROPOLITANAE UT ET REGIAE SCIENTIAE

RUSSICAE SOCIETATIS PERPETUAE

ORDINIS

PROSUMMIS IN ARTE MEDICAE

HONORIBUS

ET PRIVILEGIIS DOCTORIS ALIBI

ACADEMIAE PRAESIDIUM

AD A. MDCCCLXXXV

DETERMINAT

AUCTOR

ANTONIVS SENGER

HABITANS IN VITAE

IN VITAE

LIBRIS JOHANNIS CHRISTI HILGERI, A. G. TYPIS

Q. B. F. Q. V.
DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA

DE
HYDROPE PECTORIS SAC-
CATO.

PROOEMIUM.

Hydrops abdominis saccatus, quem
aliqui hydropem peritonæi dicere
malunt, quia insignis collectæ
aquoſitatis copia intra peritonæ-
um, in duas lamellas diffuſum & ſaccum ſpa-
tiosum formans, continetur, pridem a me-
dicis insignibus viſus atque notatus fuit, ante-
quam nomen adeptus in publicam omnium
librorum lucem prodiret, & ab omni ſchola
medica agnoſceretur. Sane eum in famam
maximam dediffe videtur **MERCKLINVS**,
clariffimus Norimbergensium medicus, qui
hiſtoriam feminae illo morbo conflictatæ & ex
illo mortuæ, atque ſectionis a morte institu-
tæ, cum publico communicauit, non ſolum
ephemeridibus academice imperialis Naturæ
curioſorum inſertam, verum etiam ſingulari
diſſer-

dissertatione inaugurali, quæ Altorffii prodiit, illustratam. Sed ante illum idem affectus notatus visusque fuerat a MARCELLO DONATO, GERHARDO BLASIO, NICOLA O TVLPIO, IACOBO CAMENICENO, forteque pluribus, qui nunc memoriæ non succurrunt. Ab eo tempore autem, quo semel publice innotuit, complures docti viri, quibus idem hydrops notandus occurrit, diligenter eius omnes conditiones notauerunt, & sectionibus demortuorum rimati sunt. Hinc iam latis multæ & luculentæ observationes eius prostant, & præcipue in nobilissimis ephemeridibus laudatissimæ Academiae N. C. inveniuntur: prorsus vt nunc extra dubium positum sit & dari talem morbum & non esse infrequentissimum: eundemque habere non pauca, in quibus a genio aliarum hydropis specierum dissidet. Quare quum mihi visum sim hydropem etiam pectoris saccatum aliquem deprehendisse, atque binos casus luculentos a D. D. PRAESIDE mecum communicatos acceperim, vbi collectio aquarum non libere fluctuans, sed sacculo a membrana costas succingente inclusa fuit: existimaui non incommode talem morbum vocari posse pectoris sacca-

sacca-

saccatum, aut, si mauis, pleuræ hydropem. Videat beneuolus lector, ipseque liberrime iudicet, iustene nomen illud imponi possit morbo descripto. Vtcunque suffragia ceciderint, illud saltem spero futurum, vt propositi casus non contemnendi videantur, atque pathologiæ medicæ aliquantulum inseruiant vel amplificandæ vel illustrandæ. Quod de curatione hic parum dici potuit, vitio mihi non dabitur. Nam quum morbus non fuerit ex certis signis cognitus; neque medicina ad auferendum illum aliqua directâ fuit: ex quo fit vt neque quid iuuerit aut non iuuerit, neque quid nocuerit possimus dicere. Fuerunt igitur tantum ea adferenda, de quibus verosimili coniectura & analogismo quodam practico sperare licet, quod ad salutem restituendam aptissima futura sint.

HISTORIA I.

Vir robustus, vegetus, militari vitæ generi a multis annis deditus, equestris centuriæ ductor, quum prope quadragenarius esset & in obsidione vltima Stralsundæ, quæ in mediam hyemem protrahebatur, inter oppugnatores strenuam operam nauasset, & ab ea rediisset, sentire coepit respirandi angustiam quandam.

A 3

Quum

6 DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

Quum varia aduersus illam adhibita essent, non percipiebat leuamen constans, verum potius incrementa malum capiebat, vt ad quemuis motum corporis anhela-
ret. Tandem ita grauiter afficiebatur, vt decumbere omnino non posset, ob præsentissimum suffocationis pe-
riculum: cogereturque quietem in sella capere. Tumor pedum inter hæc accedebat non magnus, sed qui subin-
de subito increfcebat, mox aliquantulum subsidebat: aliquando omnino disparebat. Appetitus hæc inter fa-
tis bonus erat, neque concoctionem læsam animadu-
tere licebat. Habitus reliqui corporis externus nihil vitii ostendebat, animus erat hilaris & optima spe su-
stentatus. Permiserat se medico doctrina non minus quam experientia longa perfectissimo, qui pertinax hoc malum a polypo, vel ventriculis cordis vel maioribus vasis inhærente, ortum ducere suspicabatur. Mouebat ipsum præcipue hoc phænomenon, quoniam semel ite-
rumque visum fuerat, quod in grauissima dyspnoea ni-
hil æque ad paroxysmum superandum profuisset, quam si robustus homo ipsum circa scapulas comprehensum attolleret & concuteret: ex quo coniecturam faciebat polypii fluctuantes fibras, sursum propulsas, angustare vasa, atque ab hac constipatione progressum sanguinis impediri. Quare fieri putabat vt ab illa corporis con-
cussione polyposæ fibræ, ad pristinum situm redactæ, li-
bertatem progressuris humoribus restituerent. Cete-
rum non cessabat optima remedia resoluentia, & vrinæ vias exstimulantia, adhibere, hisque non numquam in-
terponere mitiora purgantia, a quibus vniuersis se le-
uari sentiebat, sed præcipue a purgantibus interualla longiora paroxysmi suffocatorii percipiebat, & pedum
tum

tumoris decrementum. Enimvero accidebat subito ut magna syncope correptus nulla arte posset reuocari, omninoque viuendi finem faceret. Occasio illa erat. Satis belle per aliquot dies degerat, atque apud se ex amicis & cognatis plures, qui inuisendi causa aduenerant, habebat, qui iucunda confabulatione toedium diurnæ valetudinis falsebant. Quum ex his aliquis narrationem inferret, qua ad risum effusorem concitabatur, sub ipso illo deficiebatur animo & emoriebatur, nullo plane pacto a syncope reuocabilis. Impetrabatur ægre venia corpus disseccandi, ut tam abstrusi morbi, tamque subitæ mortis causa requiri posset. In abdomine nullum viscus erat, quod vllam labem ostenderet, nedum talem, cui vel morbus vel mors posset tribui. Vbi vero ferrum ad præcordia admouebatur & thorax aperiebatur, propius intueri rem licebat. Fluctuabat in vtraque eius cavitare feri flavescentis, neque male olentis neque faldedine vlla notabili imbuti, notabilis copia. Pulmones ab omni parte liberi erant, nec vel pleuræ vel diaphragmati vlllo loco coaliti. Vbi serum spongiis exhaustum erat, quod vltra quatuor libras aestimabatur, admirationem excitabat animaduersa vtriusque membrana, adhuc aliquibus locis fluctuans & elata ab aquis, quas includebat; cui cum exhausturæ spongiæ porro adhiberentur, atque sursum ac deorsum premeretur, facile in oculos incurrebat hiatus vltra pollicem longus, per quem omnis tandem humiditas educi poterat. Quo factò quum hiatus ille, quantum fieri poterat, digitis comprimeretur & aer per tubulum immitteretur, cognosci poterat quam late ille sacculus, cuius alterum latus hæc membrana constituerat, patuisset.

Scili-

Scilicet posteriorem thoracis regionem, qua vertebræ sunt, potissimum occupauerat, eratque a superiori regione, sub scapulis, illius altera extremitas, altera ad diaphragmatis initium, fere æquali latitudine, quæ palmam manus large æquabat. Toto hoc spacio pleura a costis separata distabat, aquis, vt verosimile est, ante disruptionem impleta & distenta. Hiatus, aut, si mauis, rupturæ locus, erat vtrisque sibi satis accurate oppositus, trium fere digitorum spacio a diaphragmate. Ceterum pulmones erant satis recte constituti, & in corde nullum notari poterat vitium.

CONSIDERATIO MEDICA.

§. I.

Habes, beneuole lector, integram historiam. Nunc tecum deliberare liceat quo nomine affectum illum insignire debeamus. Quumque nullum esse dubium possit, quin nomina recepta, vbicunque suppetunt, superuacuum curam faciant noua excogitandi: tanto magis aberimus a nouaturiendi pruritu, quanto certiores sumus quod confusiones atque remoras facere soleant, quicumque vetera non incommoda nomina mutare atque noua substituere parati sunt.

§. II.

Erunt itaque qui abscessum vocandum esse existiment: quoniam a se inuicem abscesserunt partes a naturæ instituto coniunctæ & continuæ, interposita aliqua materia præternaturaliter collecta. Et sanè etymologiam solam spectantibus nihil obstat, quo minus cum Latinis

nis

nis abscessum, cum Græcis ἀπόστημα hic inueniant. Abscesserat enim membrana costas succingens ab ipsis, & interposita materia serosa saccum, aut, quod tantundem valet, tumorem, ὄγκον fecerat: rupta deinde tunica externa, & emissa materiæ maxima parte, aderat κέλπος, sinus. Quæ singula in abscessibus fieri apud omnes notum est, & antiquæ doctrinæ, in quam omnis schola medica pridem consensit, plane consonum. Vide, si placet, satis accuratum auctorem definitionum medicarum, IO. GORRAEVM in voce ἀπόστημα.

§. III.

Enimuero quum sint abscessuum plures species, sub generali illo nomine comprehensæ, quibus singularia nomina iam pridem fuerunt imposita, quæque a se inuicem in admodum multis discrepant: nomen apostematis seu abscessus per eminentiam fere tribuitur illi tumori, qui digeri non potuit atque in pus coctum conuersus est, inflammatione prægressa & suppurationem perficiente. Quæ tamen idea quum huic abscessus speciei minime conueniat, necessario deberet restringi & determinari aliquo adiecto, vt abscessus pleuræ serosus aut aquosus vocitetur.

§. IIII.

Videntur aliqui hunc affectum designasse nomine hydatidis, aut hydatidum pectoris vel pleuræ. Multi enim earum mentionem faciunt, vbi vel de hydrope pectoris vel de asthma docent: vt minime obscurum sit pluribus illas videndas obtigisse. Enimuero hydatidis nomen haud satis videtur commodum primo quidem ob etymologiam, qua notionem diminutiuiam habet. Est

B

enim

enim *vdaris*, tamquam Latine diceret aquula: quod non sine incommodo tribuas magnis collectionibus, quæ ad aliquot libras ascendunt. Deinde non placere nomen valde potest ob homonymiam, eamque multiplicem. Nam quum antiquissimis temporibus id nomen datum sit palpebrarum tumori aquoso, qui superiorem ita occupat, ut attolli nequeat, unde oculus non potest bene aperiri, & continuo effluxu madet; eaque appellatio hodieque maneat: accessit postea alia eiusdem vocis notio, qua hydatides appellantur vesiculæ limpida aqua plenæ, quales sæpe inuentæ sunt in pulmone, hepate, liene, utero variorum corporum morbo aliquo seroso defunctorum. Quin videas magni nominis anatomicos illas vesiculas, quæ in ceruice uteri feminarum etiam sanissimarum inveniuntur, quas MART. NABOTHIVS quondam ovarium perhibebat, hydatidum nomine celebrantes. Quæ quidem vesiculæ discretæ, & vix pisi magnitudinem æquant, si iure habentur & vocantur hydatides; quod fateor non videri posse vlla ratione incommodum: certe non æque iuste vocabimus illo nomine magnam vesicam aut saccum, non uncias, sed integras libras continentem.

§. V.

Fere eodem redit quæstio, an possit aut debeat hydrops vesicularis aut vesicalis appellari. Vesicularis non commode dicetur, quoniam certe non est vesicula, quæ libras integras humoris capere potest. Et quum iam innotuerit aliqua hydropis species, ubi infinitæ vesiculæ, humore aquoso distentæ, iuxta se invicem continua quadam serie fuerunt visæ, quas lymphatica vasa sensim dilatata

latata

DE HYDROPE PECTORIS SACCATO. 11

latata & amplificata existimauerunt, quibus coram inspi-
ciendæ & oculis arbitrandæ obtigerunt: atque his tali-
bus, quæ collectæ hydropis omnia phænomena exhibue-
runt, nomen hoc utique relinquendum videatur: nolim
suadere nomen non vnico incommodo laborans. Ne-
que vesicalem dicere velim, quoniam cogitationem illi-
co vocat ad vesicam vrinariam: de qua quidem nondum
relatum legimus, quod vnquam hydrope aliquo labora-
uerit; sed vix videmus causam, cur non aliquando æque
correpta illuic serosa inueniri possit, quam alia viscera.
Quod si fieret nomen hydropis vesicalis aut vesicæ uti-
que exposceret.

§. VI.

Quamquam igitur affectus, quem in historia nostra
proposuimus, aliquid trahit ab abscessu, forte etiam ini-
tio hydatidis aut vesiculæ nomen meruit, deinde in ve-
sicam satis amplam euasit: nescio tamen an aliud nomen
iustius gerere possit, quam hydropis saccati: cui ad spe-
cificandam notionem adiicienda est vel pectoris vel pleu-
ritidis, ut subiectum, cui induerit, clarius cognosca-
tur. Notus pridem hydrops abdominis saccatus, aut, si
mauis, peritonæi, ita omnia, quantum ego quidem iu-
dico, analogæ huic nostræ habet, vt commune nomen
vtrique esse debeat. Id vero quo magis apertum reddam,
paucis recensebo in quibusnam conueniant. Ille abdo-
minis saccatus aquam non per cavitatem hanc infimam
effundit, sed sacco abdomen angustante includit, ita vt
ventriculus cum intestinis, hepar, lien, pancreas, cetera,
non macerentur circumfusa humiditate: hic pectoris pa-

riter aquam non effundit, vt pulmones ac cor inundent: sed protuberante mole sua premit pulmones ac cor, spaciumque mire angustum reddit. Atque hoc tanto magis hic facit, quo magis omnis pressio & angustatio ad interiora solum determinatur, quum pectus circumuallantes partes, vtpote osseam rigiditatem habentes, cedere nescia sint: dum abdomen, anteriori sua parte mollibus atque sequacibus cinctum, magis cedere atque extrorsum ampliari possit.

§. VII.

Hydrops deinde sacculus abdomini inhærens illud, fatentibus omnibus obseruatoribus, habet, in quo ab alio hydrope differt, quod signa cachexiæ satis diu ab illo absunt, & non nisi sero, corruptis iam actionibus naturalibus & vitalibus, accedere solent. Hæ enim per mali initium, & quamdiu nondum valde inualuit, si non satis bene omnes, diu tamen tolerabiliter succedunt. Quando autem tantopere auctum est malum, vt decumbendi & quiescendi facultatem nullam faciat, somnique beneficium tam iucundum quam necessarium omne eripiat: non lento gradu diminui iam alacritas, perire vigor omnis & habitus marcescere incipit. Quæ omnia in hydrope pectoris sacculo pari se habere modo compertum est. Atque dum hæc signa cachexiæ incipiens malum neutiquam comitantur; fit inde vt initia morbi in pectore nascentis diutius nos fallant ac prætereant, quam si in abdomine fuisset primum exortus. Nam quum thoracem costæ, sternumque ab anteriore parte, a posteriori iterum costæ, vertebræ, scapulæque muniant; atque inter ac super has
osseas

osseas partes musculi, pinguedo, cutis iaceant: fit vt initio mali nullus tumor extrinsecus eminentes partes faciat, sicque malum prodat. Latet itaque magis etiam profunde & abstruse abditus, quam in abdomine, vbi se plerumque ab inguinali regione, tumore inæqualiter surgente manifestat: quod omnium consensu maximum & certissimum est exorti mali signum: quanquam & ipsum hoc cessat aliquando & variat in aliquibus, vbi sacculi libere penduli, a costarum spuriarum regione dependentes, animaduersi fuerunt: cuiusmodi casus exhibentur apud BONETVM in *sepulchr. tom. II. pag. 524. & 527.*

§. VIII.

Sed hæc de nomine consultatio tandem abrumpenda videtur, vt de mali ipsius generatione possimus dispicere. Vir antea semper sanus, vegetus & robustus primum sentire coepit mali initium ex quo frigidissimo tempore, circa decembris finem, expugnandæ Stralsundæ interfuit. Communes ceteris commilitationibus molestias omnes pertulit: ipse autem magis etiam, quam pro virili parte, afflictus tunc fuit ea causa, quam exponam, vt percepi ab aliquo, qui ex ore ipsius ægroti sæpius audiuit. Aliquo castrorum loco, quem ab vrbe obsessa exiguum interuallum disiungebat, excubitor fuerat missili obsessorum glande interfectus. Videbantur autem hostes illo loco aliquid moliri & forte eruptionem tentaturi. Opus itaque erat bellicarum rerum gnaro viro, qui specularetur quid nouæ rei gereretur. Forte tunc apud regem erat noster, qui ipsius fidei hanc explorationem demandabat. Erant iam post noctis medium aliquot horæ elap-

plæ, quum ad hostes, alba veste tectus, supra niues, quam proxime poterat, arreperet; sicque prono corpore iacebat per duas horas, post quas alius eodem missus ipse succcessit.

§. VIII.

Facile iam æstimari potest quantam vim frigoris vir ille duarum horarum spacio pertulerit, quo quietus iacere, & quid hostes machinarentur obseruare debuit. Credo autem omnes mihi esse consensuros, quod isto corporis sui situ plus affectus fuerit illa parte, qua cælo obuersus fuit, id est dorso, quam anteriori, qua super niuem iacuit. Nam & frigus rectilineari motu descendere experimentis multis, præsertim in aquis congelatis, cognoscitur; & niuem frigoris rigorem multum imminuere, immo artus congelatos conspiciue emendare, inter omnes constat. Etsi igitur tam accurate determinare ortum huius morbi non audeo: illud tamen puto satis probabiliter me colligere posse, quod illa potissimum nocte, si non primo generatus, multum tamen promotus atque confirmatus fuerit. Compulsis enim ad interna humoribus, qui in externis partibus frigore constrictis non poterant libere commeari & circum agi; accidit ut in membranis coaceruarentur serosa partes ibique ductulos suos dilatarent. Accedente autem deinceps majori affluxu, videntur aliqui fuisse disrupti & vesiculas formasse: quæ deinceps confluentes ex paruis maiores, ex multis vnicum magnum saccum efformauerunt. Videmus enim id quotidie in vesicatoriis applicatis, ut & locis ambustis aut profundius perfrigeratis, quod exiguae initio & multe ve-

ficæ

DE HYDROPE PECTORIS SACCATO. 15

ficæ breui tempore coniungantur & vnam magnam efficiant.

§. X.

Hunc generandi talem collectionem modum, quem animo concipio, confirmat anatomica obseruatio Ruyfchiana, qui membranam costas succingentem, quam hodie pleuram vocast, a periostio costarum distinctam docet: id quod etiam in mensis facile discimus, quando carnes agninae aut vitulinae elixæ apponuntur. Facillime enim detracta membrana pleura, videmus subesse costas cingentem propriam, & alio fibrarum tractu, quam ipsa pleura, gaudentem. Quum autem vasa lymphatica a superficie, præcipue dorsi, dirigantur per intercostalia spacia, seque ductui thoracico infundant & coniungant: cognoscitur vnde & per quos riuos affluxus huc feratur.

§. XI.

Quod si alicui modus explicandi exortum hunc magis verosimilis, magisque propinquus, succurrat, docenti cum facile accedam. Mihi interim rationes meas constare existimo, quia a pluribus obseruatum est, quod a frigore magno diutius tolerato aliis asthmata, aliis rheumatismi fuerint suborti, totaque vita inhæserint. Testes pro me aduoco HENR. MVNDIVM, *comment. de aër vital. cap. V.* & CLOPT. HAVERSIUM *de osfib. cap. IV.* qui τὸ ὄτι, seu quod a frigore talia eueniant, satis condocent, quamquam non velim omnino meam facere posterioris ætiologiam, qui in frigore primum nitrum statuit, deinde ab acido nitri coagulationem humorum & secessionem feri deriuat: quales suppositiones vt gratuita omni-

no

no sunt; ita ad corpus nostrum non possunt applicari vel cum vlla certitudine, vel cum vlllo emolumento. Illud certe notabile est, quod in talibus mucilaginosæ colluuiæ, instar gelatinæ, sub tunicis musculos ambientibus sæpe reperiatur: quodque eadem sæpe in hydropem particularem, ὑπὸ σάρκῃ veteribus dictum, partes extollat: quodque ex apertis talibus subinde materia fluxerit sero lactis albenti similis, ad multas vncias, interfluentibus quibusdam albi coaguli frustulis. Habeo ex D. D. PRÆSIDIS collegiis, quod ipsi disseccandus vir ischiade quondam vexatus obtigerit, in quo miratus fuerit copiam gelatinosæ spissæ humiditatis sub musculis femur ambientibus & ad genu terminatis hærentem, non certe minus spisso tractu, quam ibi ex DRELINCOVRTIO §. 170. adducitur, scilicet ad duorum florenorum largam crassitudinem.

§. XII.

Dixi quid mihi vero videatur simillimum de exortu morbi in hoc viro, qui ab illo tempore dyspnoea & asthmate continuo laboravit, vt muneribus militaribus amplius sustinendis impar esset. Oportet enim vehementem fuisse causam & validam, quæ in homine antea valente & robusto induxit validum & deinceps insuperabilem morbum: ita vt ipsemet notare potuerit ab illo principio suæ valetudinis fuisse initium. Neque tamen propterea contenderim aliam huiusmodi collectionis originem non esse posse aut solere. Si quicquam aliud, certe abcessuum internorum, in latissimo sensu acceptorum, exortus diuersus est & varius, prout ipsorum etiam quoad
locum,

locum, magnitudinem, figuram & præcipue inclusam materiam, infinitas differentias notauerunt, qui de hoc argumento cum cura scripserunt. Et quum antea nihil in respirando molestiæ perceperit, inque reliquis etiam sanissimus semper fuerit: frustra laborarem si causas antecedentes, vel propinquas, vel remotiores, vellem longa opera indagare. Certe non fuisse affectum ab aliquo prægresso pectoris inflammatorio morbo primitus ortum, credimus tanto confidentius, quum ægrotus non potuerit talis umquam prægressi meminisse, & pulmones in sectione omnino liberi nec vlla parte coaliti cum vicinis reperti sint: quod vix umquam inuenietur in illis, qui aliquando cum pleuritide aut peripneumonia conflictati, & non primis diebus statim idonea medicina liberati fuerunt.

§. XIII.

Supereft vt symptomatum rationem aliquam paucis habeamus. Affligebat autem ipsum super omnia anhelatio, seu respirandi difficultas, quæ progrediente malo tam grauis fiebat, vt decubitum in lectulo omnem eriperet, & non nisi erecto corpore in sella sedenti quietem concedebat. Huius quidem causam reuicere debemus in faccum illum humiditate suffartum, qui iuxta dorsi vertebrae vtrique extendebatur, eumque potissimum locum occupabat, quem pulmonum viscus, quando aere expansum est, limbo suo posteriore replere in statu secundum naturam adsueuerat. Facile quidem apparet quod libertatem pristinam sese plene expandendi hic præternaturalis faccus multum imminuerit, omni quidem tempore & corporis situ: sed quod decumbenti magis quam
C
stanti

stanti, aut erecto corpore se denti, molestus fuerit, rationes aliquæ, vt existimo, conspicuæ effecerunt. Nam interea, dum stabat aut sedebat, ipsum serum, ad fundum sacci grauitate sua naturali confluens, superiori regioni aliquantum minus incumbibat, spaciumque pulmonibus liberius & amplius permittebat. Deinde abdominis viscera, ad locum inferiorem prouoluta & pendentia, diaphragmati liberiores descensum permittebant, adeoque thoracis cauum nullo pacto angustabant. Tum quoque videtur haud improbabile, quod sacculus ille, qui spacio, quo nervus intercostalis decurrit, immediate superincumbibat, pressione sua directa & continua, durante decubitu, influxum in partes respiratori dicatas magis imminutum reddiderit: id quod minus fieri potuit, quando sub erecto situ pressio magis ad fundum sacci & diaphragmatis initia determinabatur.

§. XIII.

Est autem singulare & notabile phaenomenon, quod aliquoties ipsi superuenit tam grauis & pertinax respiratoris offensus, vt de vita periclitari videretur. Equidem existimo eius euentus plures potuisse causas concurrere, vt ventriculi forte expansionem nimiam, intestinorum a flatibus aut facibus distensionem: vnde partium abdominis nisus in diaphragma vehementior factus est: sed vt huic ætiologiæ ipsemet non tribuam omnia, facit consideratio ægrotantium, in quibus ascites hydrops, aut sacculus iam satis magnus fuit, vt & grauidarum, quæ gemellos aut trigeminos vtero gestarunt & dyspnoeam quidem non abesse senserunt, sed tam insignem & periculo præsentaneo iunctam non habuerunt. Vnde nihil quidem

DE HYDROPE PECTORIS SACCATO. 19

quidem aliud succurrit, quam quod diurnitas pressionis, quam sacci neruo intercostali incumbentis extremitas maxime tensa, premens grauansque in spacio quamuis exiguo fecit, tandem tamen non potuerit non progressui fluidi neruei, a quo per intercostalem ad motorios omnes a medulla spinali emissos aliquid dimittitur, remora aliqua iniici, vnde illa deficiens facultas libere respirandi imminuta & offensa, simulque humorum itus reditusque liber sufflaminatus fuit.

§. XV.

Curiosa indagazione digna est ratio, cur ægroto sic constituto sæpe profuerit, & respirationem liberiolem restituerit, concussio corporis, de qua in historia dictum fuit. Illam vtique semper vtilem experimur in humorum deficiente progressu sub lipothymia, vt & in leuiori insultu apoplectico: quin in reuocandis etiam aliquibus, qui aquis submersi & tempestiue extracti sunt, non parum ad motus redintegrandos facere corporum agitationes, experientia comprobatum est. Quantum igitur in genere pertinet ad illum fructum, quem concussio corporis notabilis affert, existimandum vtique videtur, quod profectus omnis tam a fluidis in aliam directionem redactis, quam a solidis ad nouam constrictionem inuitatis, dependeat. In nostro autem ægro specialissime videtur profuisse, quoniam vim præsentis sacci exiguum spacium continuo prementem, atque sibi subiacenti neruo stuporem inducentem, in alia subinde spacia deflexit, ita vt pressa illa nunc liberius transmitterent suum fluidum. Forte etiam effecit vt sub tali concussione pleuræ plusculum semper a costis secederet, sicque ampliorem aquis

contentis locum diuertendi faceret : ex quo per aliquot deinceps dies minor compressio percepta fuit, sacco, vt-pote minus suffarto, mollius incumbente.

§. XVI.

Supereft vt de ferali & inexpectata catastrophe totius morbi paucis dispiciamus. Scilicet videbatur ægrotus fatis tolerabiliter degere ; hinc amicis ad se inuisentibus hilariter iucundeque operam dabat, in risum dissoluebatur, animo linquebatur, deficiebat nulla arte reuocandus. Sane multi leguntur risu mortui. Qui bene magnum indicem exemplorum inspicere cupit, adeat CHR. IO. LANGII *operum tom III. pag. 38. 39*: quibus addi potest obseruatio apud THEOPH. BONETVM *in sepulchr. tom. I. pag. 877.* relata. Quum autem multa disputandi occasio tam medicis quam philosophis inde enata fuerit, illorumque sententiæ de hoc euentu variæ prostant: nolo me immittere litibus & dubitationibus immensis. Largior facile vnius euentus diuersas esse posse rationes, vt in vniuersum aliquid non possit dici: præsertim quum circumstantiarum admodum mancæ sint relationes, & forte paucissimi fuerint sectioni a morte subiecti. Sed in nostro ægroto concurrat circumstantia singularis & notabilis, scilicet inuentus per sectionem a morte institutam abscessus ab vtroque latere, disruptus, cum magna contenti humoris parte in cauum thoracis effusa. Quod cum crebro obseruatum fuerit, induxisse syncopas lethales, si qua in parte interna aliquis maior abscessus disruptus fuit; sæpeque visum fuerit absque risu prægresso aut comite accidisse: non possumus vtique quin seorsim

seorsim dispiciamus, quid alterutri causæ cum maiori verosimilitudine tribui posse videatur.

§. XVII.

Et de risu quidem docet attenta consideratio in cachinum nimis effusorum hominum, quod facies ipsorum rubeat, in tumorem extollatur, collum, oculi & in primis iugulares venæ inflentur turgeantque. Pulmones interea accepto aere dilatati citissimis, admodum paruis & reciprocis concussionibus, per organa inspiratoria & expiratoria factis, quasi conuelluntur, aere quasi undatim in pulmonibus & aspera arteria agitato nec renouato: pulmone interim fere in eadem extensione manente, sanguinemque magis conquassante quam transmittente: confer HERM. BOERHAVIVM *institution. medic.* §. 635. Hæc autem pulmonis antea non bene expediti, sed angustiis conclusi constitutio, dum sanguis a superioribus descendurus in sinibus capitis & cerebri cortice detinetur & aceruatur, inducit ibi principiis nervorum compressionem & insensibilitatem ac mouendi impotentiam corpori vniuerso: adeo vt apoplexiam merito suspicemur enatam, & in tam funesto exitu præcipuas partes sustinuisse.

§. X.

Atque eadem pulmonum agitatio, dum in adiacentes saccos aqua turgentes & expansos toties impetum fecit, costarumque spacia per musculos respirationi seruientes intra breue tempus sæpius distracta & iterum compressa fuerunt; factum videtur vt illa pleuræ tunica, quæ abscesserat, vtpote iam antea per extensionem tenuior, perque longam macerationem marcida & emollita facta,

disrumperetur, atque aquas antea inclusas emitteret. Quumque istiusmodi disruptiones vomicarum abscessuumque saepissime lipothymiarum, nec raro etiam mortis subitæ causæ fuerint: tanto minus mirari oportet, quod in hoc viro, sic constituto, duæ concurrentes validæ causæ lethalem virium vitæque defectiōnem intulerint. Prioris, puta apōplectici effectus comprobationem per anatonem requirere non concedebatur: alter quoad τὸ ὄρι, & hic & saepissime alias, patuit atque comprobatus fuit. Sed τὸ διότι seu rationem aliquam luculentam & conuincentem ipsemet requiro: leues autem suspiciones, aut pro auctoritate a quibusdam prolatas repetere verecundia prohibeor. Atque hæc ad primam historiam meditati sumus: alteram subiungam & paucissimis illustrabo.

HISTORIA II

PANNI fex quidam prope quadragenarius ex Lusatia ad nos cum familia sua migrauerat, vbi relicto ob paupertatem magisterio artis suæ mercenariam operam suam locabat, moxque dominum inueniebat, qui ipsi propter honestatem conspicuam pernitebat varia ad labores pharmaceuticos rudiores pertinentia. Sed non diu durabat illius valetudo in hoc vitæ genere: forte quod antea magis sedentarius fuerat & frigori minus adsueuerat. Saepè per multos menses laborabat rheumatismo, humeris & dorsali regioni incumbente, a quo liberatus, aut potius leuatus, pleuritidis spuria incommodis vexabatur. Pugnabat proposito suo aduersus morbum, & quantum poterat seipsum compellebat ad laborandum: & vbi vel minimum leuatum se sentiebat, redire cupiebat ad labores ordina-

ordina-

ordinarios. Quæ res male vertit, eumque in dyspnoeam magnam coniecit, cum qua, ut & cum pristinis rheumaticis incommodis, per annum vnum alterumque collustratus atque hemiplegia correptus, tandem œdematosus factus vix sentientibus domesticis viuendi finem faciebat. Concedebatur medico, veniam illam expetenti, ut viscera posset perlustrare. Abdomen nihil magnopere animaduersione dignum offerebat: sed in thoracis dextri cauo, eiusque posteriori & inferiori regione, prope diaphragma, hærebat vesica fere pugni virilis magnitudinem æquans, sero subfusco plena. Prope illam duæ minores erant, exiguo interuallo distantes. Supra has erat digitum indicem longa & crassa vesica, iuxta vertebrae dorsi, ad costarum cum illis coniunctionem, iacens & materia alba per tunicam pellucente plena. His ita obiter visis, pulmones nulla parte adnati, vna cum corde eximebantur, ut hæc vesicæ magis paterent considerationi. Et inferiores quidem illæ, præter serum subfuscum nihil continebant: sed in illa oblonga & vertebris parallela dubium videbatur, quo nomine appellari materia contenta deberet. Erat enim instar cremoris lactis spissioris homogenea materia, nullo foetore imbuta. Qui tunc sectioni præerat medicinæ candidatus & practicus auditoribus, in quorum gratiam eam instituerat, ita eum explicabat ut abscessum suppuratum diceret, nondum ruptum, a pleuritide acuta aliqua residuum: quod tunc omnes credebant. In cordis dextra auricula ut & ventriculo magnum erat concrementum polyposum: sed pulmones nihil vitii ostendebant, nisi quod prætumidi erant & passim manifeste ostendebant vesiculas aqua turgidas. Sed nec
coaliti

coaliti cum pleura vel diaphragmate vlllo loco, nec purulenta aliqua corruptione affecti inueniebantur. Fuissent sane complura tunc accuratiori scrutinio digna: sed deerat anatomes satis peritus profector: quare his fideli memoriae tunc mandatis contenti esse debemus.

§. XIX.

Quum multa possint ex allata historia considerationi amplae materiam abundantem suppeditare: euitata omni excursionem, ea tantum consuetabimur, quae ad argumentum nostrum proxime faciunt. Hydropem pleurae hic nemo diffitebitur. Tres vesicae aquam continentem inter pleuram & costas rem aperte probant. Forte erant in vnum faccum coiturae, si aegrotus diutius vixisset. Deinde altera oblonga & vertebris parallela vesica, quia non continebat materiam serosam, mea pace excludatur a nomine hydropis: habebit tamen hoc, quod fuerit abscessus pleurae; aequae ut illi tres serosi.

§. XX.

Fueritne illa vesica oblonga & materiam spissam albam complexa, vere repleta pure cocto, quod sub affectu pleurae inflammatorio olim generatum fuerit, non sine ratione in dubium posse reuocari videtur. Certe pus album, homogeneum, & ut veteres loquebantur, bene coctum, magis ex partibus carnosissimis aut sanguineis conficitur, quam ex membranosis & exsanguibus. Deinde verosimile videtur virum hunc, si unquam vere inflammatorio pectoris affectu laborasset, vix effugitum fuisse pulmonum cum pleura aut diaphragmate aliqualem coalitum: qui tamen nullus inueniebatur.

tur.

tur. Longe autem probabilius videtur in viro rheumatismis & pleuritidi spuria saepe obnoxio hunc abscessum continuisse materiam similem illi, quae tophos in podagricorum articulis, calculum sabulumue in renibus, admixto salino urinae, atque in rheumaticorum bronchiis non raro etiam enatos calculos constituit.

§. XXI.

Quo vero pacto istiusmodi materia secernatur a massa humorum & in sacculum compingatur, haud facillimum explicatu videtur. Notatae sunt pridem tales collectiones in glandulis. DIEMERBROECKIVS *anatom. lib. I. cap. VIII.* commemorat in mesenterio pueri atrophici visas complures, in quibus, ut propriis eius verbis utar, continebatur crema candida, in casei sicciore duritiem concreta. In *Act. physico-med. Acad. N. C. Vol. I. obs. 231.* describuntur bronchiis pulmonum apposita crebra tubera, quorum maxima nucem iuglandem, minora auellanam aut fabam magnitudine aequabant. Ex his incisis prorumpent materia uniformis, copiosa, alba, instar gypsi aqua humectati: sed & aliqua continebant materiam magis crassam, non effluentem, instar gypsi magis iam consistentis. Uterque observator loquitur de glandulis, alter mesenterii, alter bronchialibus. Cumque ad glandulas has conglobati generis non sanguis, sed lymphæ perueniat; illud nobis suppeditat, quod ex lymphæ e valis sanguineis iam elapsa & progressa, in glandularum colatoriis segregetur materia aliqua crassior, quam quæ proportionata sit subtilissimis earum ductulis.

§. XXII.

Emergit hic dubium haud evanidum aut adspernandum,

D

nandum,

nandum, vnde nam ortum nata sit illa, quæ glandulas traicere nequit, crassities. Quum chylus primum ad sanguinem veniret, traiecerat colatoria mesenterii. An colatoria glandularum bronchialium subtiliora sunt, quam illa mesenterii? an itinere interiecto aliquid in massam humorum influxit grumositatem & coagulum inducens, quod in glandulis bronchialibus fuit detentum? Prius quidem vix videtur probabile, vel ob illam rationem, quoniam sæpe mesenterii glandulæ visæ fuerunt in tumorem auctæ & induratae, ceteris saluis & nulla labe affectis: quum necessarium videatur, si tenuiora sint cetera, quam hæc, colatoria, non posse illa libera manere prioribus afflictis: quum semper dimittant per se aliqua crassa in tenuioribus colatoriis necessario hæsuræ. Superest igitur vt posterius probabile videatur, statuamusque quod humoribus ex prima officina sine vitio dimissis affricari tribuique possit vitium aduentitium.

§. XXIII.

Id vero vt mihi persuadeam, facit potissimum consideratio eorum, qui lue venerea ab impuro concubitu primum corripuntur. Hi enim primis mox diebus glandularum inguinalium tumore corripuntur & dolore aliquo tensuo. Et quamquam ille, succedente gonorrhoea non increfcit, potiusque ea procedente & rite adiuta imminuitur iterumque disparet: est tamen consideratione dignum cur mox ab initio accedat, & præmaturre suppressio fluxu augetur. Rationem anatomici hanc suppeditant, quod lymphæ a partibus genitalibus reflua ad has glandulas omnis confluat, infecta autem coagulante & lentefcente contagio inepta facta videtur, quæ
per

per tenuissimam glandulæ compagem traiciat. Quid autem impedit credere quod hominum rheumaticorum lymphæ, vel ex refrigeratione, vel alia decubitum tardumque progressum inducente causa, lentior facta, dum per tenues membranas & ligamenta traicit, in subtilioribus fibrarum ductulis stagnet, & effluente tenuiori parte crassescat: quo facto dum a tergo affluentes & succedentes lymphæ stagnantem vrgent ac premunt, tandem per-rumpantur ductuli & extrauasionem initio exiguam faciant, quæ, non occlusa porta, nouo indies augmento aceruatur. Non improbable hoc vlli videbitur, qui considerare voluerit tophaceas concretiones in articulis podagra vexatorum, quæ molli & pultacea alba forma prius hærent, quam indurentur: quique ad renes delatum & concrecentem in sabulum & duros lapides mucum perpenderit.

§. XXIV.

Sed hæc forte a proposito nimium recedunt: redeo itaque ad id, vnde parumper digressus fui, hydropem scilicet pleuræ siue pectoris saccatum, subiungamque quæ dicenda de illo videntur. Iam supra §. IV. testatus sum quod neutiquam cupiam pro eo haberi, qui rem prorsus nouam afferat. Nunc inter illos, qui affectum hunc viderunt & descripserunt, præcipuo loco habendum ostendo magnum nostri æui medicum, & Fridericianæ huius decus, FRID. HOFFMANNVM, patronum præceptoremque meum perpetua pietate colendum, qui *medicin. rat. system. tom. IV. part. III. pag. 327. §. 20.* vbi de asthmate conuulsiuo tractat, in hunc modum tradit: neque negligenda est ea hydropis in pectore species, quæ hydatidibus veluti sacco inclusæ videtur.

Multæ occurrunt observationes de hydatidibus eiusmodi, non modo in pulmonibus, verum etiam pleura, septo transverso & cordis externa superficie repertis. Citat deinde auctores, quos apud ipsum relegendos commendo: quibus ad iicere liceat *Act. physic. med. Ac. N. C. Vol. V. pag. 10. not. X.*

§. XXV.

Diagnostica huius morbi signa nondum certa esse, iam supra confessus sum: neque tamen despero fieri posse ut certa inueniantur, si observatio sedula, & per sectiones defunctorum scientiæ pathologicæ incrementum quærendi serium studium, porro continuentur. Vix centesimus quisque intra proximos ducentos annos operam illi seriam nauauit: multis defuit potestas quantum vellent hic satisfaciendi desiderio suo: aliquibus forte observationes suas cum publico communicandi facultas aut commoditas. Est itaque hæc res diligentia ac attentioni futura ætatis commendanda, cui forte nec pauciora, nec minus pulchra, quam hodie nouimus, inuenienda supersunt.

§. XXVI.

Otiosam & superfluum in medicina esse omnem operam, ex qua nihil ad practicam utilitatem dimanet, facile largior. Sed idem cum CORN. CELSO contendo, istam rerum, quæ in nobis accidunt, contemplationem, quamuis non illico medicum faciant aptiorem, medicinæ tamen reddere profectum. Vtique cum deo & die. Illud saltem admonemus, quod in dyspnoea & asthma suspicari debeamus hydropem pectoris, neque propterea desistere, quoniam motum & fluctuationem aquarum non percepimus. Est enim hæc fluctuatio signum tale, cuius absentia non valet ad negationem hydropis in pectore. Non itaque nos terreat

eius

eius signi defectus ab adhibendis illis efficacibus anhelationis præfidiis, quæ vel antiquitas, vel recentioris æui industria, nobis patefecerunt. Sunt autem illa præcipua elaterium, anhelationis maximum remedium, vel PLINIO teste: & scilla, quam antiquitas aceti & oxymelitis forma adhibuit: recentiores acetum soluendo gummi ammoniaco & potionis forma adhibere consueverunt. Recentissimæ cognitionis est, quem b. D. D. & archiater STAHLIVS pharmacopoliis tradidit, pulvis scillæ compositus, cuius præclara exstant passim præconia. Legi autem de scilla & hoc pulvere ample exponens dissertatio inauguralis Duisburgi anno superiori edita omnino meretur.

§. XXVII.

Quum alias multa sint, in quibus hic hydrope cum sacco abdominis conuenit; atque illi a chirurgia maximum præsidium, si in tempore veniamus, promittatur: ita huic quoque non exigua spes ab hoc auxilio ostenditur. Atque nescio sane, annon exemplum eius sit vir ille, de cuius morbo conscripta est dissertatio sub præsidio illustris FRID. HOFFMANNI quondam edita, de perpetuo succi nutritii ex thorace stillicidio. Memorabile est, quod vir, qui paracentesin suasit & instituit, magnam materiæ copiam in cavitare pectoris collectam esse, eamque intra membranas, quasi folliculo collectam esse, scite iudicauerit. Neque fefellit euentus. Namque euacuata materia, quoties corpus concutiebatur, auditus fuit in cavitare illa thoracis strepitus, ac si strophium aliquod in aqua volutaretur: quod tamen phænomenon post aliquod hebdomadas obseruari desiit. Nullum mihi est dubium, quin hoc fuerit membrana pleuræ, quæ sacci alterum latus constituit.

D 3

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Plura, quæ hac occasione disputari possent, obsequium tempori necessarium præstantes omittimus, rogamusque beneuolum lectorem, velit a nobis dicta in optimam partem accipere: non dicta modestiæ imputare.

F I N I S.

Pergite, Pierides SENERI, pergite, vestrum
 Phœbo progenitus laudat amatque melos.
 Iam plaudunt alacres, iam fertaque florida nectunt
 Aegles atque Acesus Lampetiæque manus.
 Virgineo comitate choro penetralia templi
 Intra, languores inspicite, pelle, graues.
 Suscipe nodosi splendentia pondera sceptri
 Quo tu morborum lurida monstra domes.
 Ingenium TIBI sit vigilans aciesque draconis;
 TE iuuet humanum posse iuuare genus.

*Eximio & nobilissimo Candidato, auditori
 suo perquam industrio, gratulabundus ap-
 posuit*

PRAESES.

W.

Witz, Verstand und Fleiß mit Wissenschaft verbunden

Darf keiner Wörter-Pracht des Lobes Wehrt erhöh'n
Dis wird Geehrtester an Dir bewährt gefunden

Die Wahrheit Deiner Schrift läßt schon die Proben sehn.
Du willst ich soll mich Dir im Streite widersetzen,

Ich folge Deinem Winck, und sieh' ich falle schon.

Die Waffen, so Du führst, die können leicht verletzen,

Du triumphirest jetzt, der Purpur wird Dein Lohn.

So muß die Wissenschaft Dich ihren Wohnplatz zieren.

Des Glückes Ueberfluß, fügt noch mein Wünschen bey,

Erschütte sich bey Dir, kein Unfall soll Dich rühren.

Bleib mir wie vor geneigt. Leb stets von Sorgen frey.

N. H. KEMNA

Med. Cult. Oppon.

Die Belohnung folgt den Guten,
Sie verknüpft ein festes Band.

Was war anders zu vermuthen?

Da Dein Fleiß hier ward bekannt.

Freund Dir hätte längst gebühret,

Als Apollens ächten Sohn,

Der Kranz der Dich heute zieret,

Als ein wohl verdienter Lohn.

Nun so nimm mit größern Rechte
Diese neue Würde an.

Zeig

Zeig dem sterblichen Geschlecht
Wie Dein Wissen dienen kan.
Lebe glücklich! heyl die Krancken!
Wisse nie von keinem Feind;
Gönn' bisweilen auch Gedancken
Deinen ganz ergebenen Freund,

J. C. Scheuring
von Greiffswald aus Pommern
der Arzney Besliffener.

Dein aufgeweckter Geist legt Heute neue Proben
Von Deinem steten Fleiß uns jekund wieder dar.
Mein Kiel ist nur zu schwach, Dich nach Verdienst zu loben
So spahr ich mehr der Wort, weil solches gar zu klar.
Drum nimm das wenige was reine Triebe schencken
Und quillt aus treuer Brust ganz gütiglich doch an.
Der Himmel wolle sich mit Seegen zu Dir lencken,
Und wenden alles ab, was Dir nur schaden kan.
Er seegne all Dein Thun, er segne Deine Curen
Und mache Dich berühmt zu Deiner Freunde Zier
So kan die Nachwelt sehn, unzehlich viele Spuhren
Von der Geschicklichkeit, die sich befind bey Dir.

C. M. STOY
Med. Stud. Oppon.

